

Руслан СІРОМСЬКИЙ

ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ГОРОДОЦЬКОГО РАЙОННОГО ПРОВІДУ ОУН МИХАЙЛА ШЕВЧУКА ("ЮРКА") КРИЗЬ ПРИЗМУ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ

У статті на підставі архівних документів проаналізовано основні віхи життя і діяльність районного провідника ОУН Городоччини Михайла Шевчука ("Юрка"). Акцентовано на його співпраці з чільними керівниками українського націоналістичного підпілля, участі в окремих збройних акціях, пропагандистській діяльності.

Ключові слова: Організація українських націоналістів, Українська повстанська армія, збройна боротьба, Городоччина, Бартатів.

Драматичні національно-визвольні змагання українців у ХХ ст. спонукають до роздумів та висновків: не одне покоління істориків ще вивчатиме повстанський рух, аналізуючи події та діяльність конкретних постатей.

Районовий провідник ОУН Городоччини Михайло Шевчук ("Юрко") належав до найближчого оточення головнокомандувача УПА Романа Шухевича. Тривалий час його діяльність була оповита легендами. Вже вдалося опрацювати частину документів Державного архіву Львівської області (ДАЛО), Галузевого державного архіву СБУ, архіву УСБУ у Львівській області, на підставі яких можемо констатувати, що Михайло Шевчук – непересічна постать у середовищі націоналістичного підпілля. Протягом тривалого часу він успішно боровся з ворогом: брав участь у різних збройних акціях, забезпечував провіантом чільних керівників підпілля, займався пропагандистською діяльністю, пошуком місць базування для повстанського керівництва, всіляко допомагав із фіктивними документами¹.

Шевчук Михайло Михайлович народився 1922 р. (інколи в архівних документах помилково зазначено 1923 р.) неподалік Львова – у селі Бартатів Городоцького повіту. Родина Шевчуків брала активну участь у культурно-просвітницькому житті краю, що її переслідували як польська, так і радянська влада. Рідного брата Михайла – Петра (1912 р. н.) – чільного діяча ОУН Городоччини – неодноразово арештовували за антипольську діяльність (зокрема, 1933 і 1934 рр.)². У 1940 р. за приналежність до ОУН заарештували старшого брата – Івана (1908 р. н.), котрого більшовики розстріляли 26 червня 1941 р. (інкриміновано статтю 54-2-4 КК УРСР;

¹ Архів Управління Служби безпеки України у Львівській області (далі – Архів УСБУ ЛО). – Спр. П-20610. – Т. 1. – Арк. 24; Спогади Гусяк Дарії Юрївни 1924 р. н. записані Р. Сіромським у м. Львові 18.03.2010 // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

² Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДІАУ, м. Львів). – Ф. 348. – Оп. 1. – Спр. 982. – Арк. 5.

справа № 34924)³. Нині прізвище І. Шевчука вписане у пам'ятній таблиці жертв більшовицьких репресій на Замарстинові. Батька Михайла Шевчука – на той час літнього чоловіка – вислали у жовтні 1947 р. на Кузбас, де він за два місяці помер⁴.

Михайло Шевчук закінчив 4 класи народної школи, пізніше займався самоосвітою. Відомо, що через зв'язкову Ангеліну Прийму – студентку педінституту у Львові він періодично робив замовлення українських книг для себе і своїх побратимів (зокрема читав твори Богдана Лепкого)⁵. В перший рік німецької окупації М. Шевчук служив у Баудінсті, але вже незабаром перейшов на нелегальне становище, згуртувавши навколо себе однодумців. Найвідоміше його псевдо – “Юрко”, хоча в окремих випадках послуговувався й іншими – “Богдан”, “Бескид”, можливо “Бульба”.

Першим відомим актом боївки “Юрка” у підпіллі (мав він тоді 22 роки) став напад взимку 1944 р. на тимчасовий німецький склад зброї у Бартатові на території колишньої лісничівки. Склад охороняв загін із 12-ти осіб союзна німцям РОА (Российской Освободительной Армии; більш відома в народі як “власовці”). Як допоміжний персонал (прибирання, приготування їжі) на території складу працювали місцеві дівчата – членкині ОУН Михайлина Сенів та Ольга Кушнір. Саме вони інформували боївку Михайла Шевчука, яка розбрóїла “власовців”. Один із свідків тих подій в опублікованих спогадах писав: “Гарнізон цей одного дня пропав. Я зранку побачив, що на веранді на клямці висить здохлий кіт, прив'язаний за хвіст. Більше нікого там не було [...]. Десь по обіді приїхало гестапо, довго там ходили, потім зайшли до нас до хати і стали розпитувати маму, чи не бачили чогось підозрілого [...].”⁶ Німці у таких випадках вдавалися до каральних акцій у селі, однак місцевий вїйт переконав, що “власовці” з усією зброєю втекли до червоних партизанів*. До речі, доля самих власовців достеменно невідома – тіл виявлено не було.

У 1944 р. М. Шевчук долучився до активної боротьби проти більшовиків, діючи як на Городоччині, так і в сусідніх районах. Проте головним місцем базування був Бартатів і навколишні села. Уже пізніше у спеціальному акті обласного управління НКВС (1950) відзначали: “Проведённым по делу следствием установлено: на территории с. Бартатов Городокского района, Львовской области с момента изгнания немецких оккупантов с территории западных областей Украины дислоцируется районный “провод” антисоветской организации украинских националистов, возглавляемый жителем села Бартатов – Шевчук Михаилом Михайловичем под организационным псевдонимом “Юрко”, который из числа враждебно настроенных жителей села Бартатов создал себе базу для укрытия от органов Советской власти и снабжения бандитов ОУН продуктами питания. В марте месяце 1950 года были

³ Список граждан, арестованных УНКВД Львовской области, содержавшихся в тюрьме № 2 г. Львова, приговоренных к различным срокам лишения свободы, расстрелянных 26 июня 1941 года в связи с началом военных действий, сведения о наличии уголовных дел на которых, по данным ГИБ МВД Украины, отсутствуют [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=43152> [26.07.2011].

⁴ Спогади Бедрило (Кушнір) Катерини Василівни (1930–2004). Записані Р. Сіромським у с. Бартатів 3.09.2003 // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

⁵ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-29522. – Арк. 64–66.

⁶ *Прийма В.* Голгофа Галицького краю / В. Прийма. – Львів: Сполом, 2008. – С. 29.

* *Подібна операція у сусідній Мишані закінчилася невдачею.*

арестовані органами МГБ Гусяк Дарья Юрьевна, Дыдык Галина Томовна, которые показали, что они являлись связными члена центрального проводу ОУН Шухевича Романа и для последнего через районного проводника ОУН “Юрко” в селе Барташов получали продукты питания [...]”⁷.

До 1946 р. Михайло Шевчук був бойовиком заступника референта СБ Львівського крайового проводу ОУН Миколи Грека (Грача) (“Тайдара”). 30 червня 1947 р. йому присвоєно ступінь старшого вістуна, 31 серпня 1947 р. – булавного УПА. А з осені 1948 р. до грудня 1950 р. він обіймав посаду провідника ОУН на Городоччині. Ймовірно, на підставі рішень УГВР нагороджений Срібним хрестом бойової заслуги I кл. (15 лютого 1946 р.)^{*} та Срібним хрестом заслуги (4 травня 1949 р.)^{**}.

У послужному списку боївки “Юрка” чимало акцій проти більшовицьких властей, представників НКВС–МВС та НКДБ–МДБ. Наприклад, 14 червня 1945 р. два працівники РВ НКДБ І. І. Махотін та М. Д. Харкавий (іноді фігурує як Харьковий), відправивши з Городка до Львова арештованих, заїхали до Барташова на обід, котрий став для них останнім. Незваних гостей занесло аж на околицю села, до господи Кароля Базарника (1892–1966) і, як писав згодом у доповідній записці в обком партії секретар Городоцького РК КП(б)У Григорій Шпитяк, “товаришів не стало, так само як і не стало пари коней, якими вони їхали”⁸. Прагнучи отримати похвалу від обласного начальства, Г. Шпитяк відрепортував: “При затримці фольксдойча “Юрка” вдалось вбити”⁹. Насправді це не відповідало дійсності. До речі, з архівних документів випливає, що Михайла Шевчука (“Юрка”) “вбивали” декілька раз.

Серед інших резонансних акцій боївки “Юрка” – ліквідація у ніч з 31 грудня 1946 р. на 1 січня 1947 р. активної сільської комсомолки, власкора районної газети “Зоря” та “Вільної України” Софії Чайківської разом із рідними. Цей випадок широко висвітлювала тогочасна преса¹⁰. 4 листопада 1947 р. повстанці ліквідували агенток радянських спецслужб сестер Марію Щирбу та Софію Сенів, звинувачуючи їх у “співпраці з більшовиками” та “аморальній поведінці”¹¹. До речі, у листі секретаря Городоцького райкому КП(б)У Г. Шпитяка обласному начальству з цього приводу зазначено, що оперативні працівники самі розсекретили своїх аген-

⁷ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-22618. – Арк. 358–359.

^{*} Відзнакою нагороджували осіб, котрі “відзначилися героїзмом у боях та повною посвятою в праці для визвольної справи”. Право відзначити Срібним хрестом бойової заслуги I класу до 1946 р. мала тільки Українська Головна Визвольна Рада (УГВР), однак з 1947 р. цим правом володів Головний Визвольний Штаб (ГВШ). Див. Манзуренко В. Лицарі Срібного хреста бойової заслуги 1-го та 2-го класів / В. Манзуренко // Український визвольний рух. – Львів, 2007. – 36. 9. – С. 250.

^{**} Прямих доказів нагородження М. Шевчука наразі не віднайдено, однак у наказах УПА підпільник із Городоцької округи “Юрко” фігурує двічі. На переконання історика Володимира Мороза, позаяк інших повстанців з таким псевдо у районі не було, то є всі підстави вважати, що йшлося саме про М. Шевчука, тим паче – було достатньо підстав для нагородження.

⁸ Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО). – Ф. П-3. – Оп. 1. – Спр. 229. – Арк. 20.

⁹ Там само.

¹⁰ Хроніки Львова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zaxid.net/articleru/5071>. [15.09.2011].

¹¹ Загальний звіт за місяці листопад і грудень 1947 року (Колекція ім. П. Потічного про підпільну й антипідпільну боротьбу в Україні при університеті Торонто). Копія // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

ток, нехтуючи засадами конспірації (стиль викладу збережено): “Оперробітники невміло зустрічались з ними як зі своїми агентами, заходили до них в хагу. Такі дії оперробітників привели до того, що бандити взнали, що сестри Марія і Софія являються освідомителями органів МДБ та МВС”¹². Не менш резонансним був напад на більшовицький гарнізон у с. Суховоля (нині Городоцького району), коли загинуло, за різними даними, кільканадцять чоловік командного складу¹³. Подібних прикладів діяльності боївки Михайла Шевчука можна навести чимало. Окрім цього, він організував пропагандистські акції та операції розвідувального характеру. Зокрема, наприкінці серпня 1949 р. організував кількадечну поїздку Ангелини Прийми та Катерини Луценко, родом зі Східної України, у Чернігівську область з метою з’ясувати ситуацію по інший бік Збруча і детально довідатись про колгоспне життя¹⁴. Підготовано звіт “З перебування на східноукраїнських землях”, де А. Прийма описала подорож на Чернігівщину та, за визначенням одного зі співробітників МДБ, “извращая матеріальную жизнь крестьян, изливала клевету на советскую действительность”¹⁵. Звіт 1950 р. потрапив у руки оперативникам радянських спецслужб в одній із викритих баргатівських криівок.

НКВС та МДБ цікавилися особою М. Шевчука, про що свідчать протоколи допитів заарештованих повстанців. Зокрема, надрайонний референт СБ ОУН Городоччини Мирон Гельнер (“Остап”) так схарактеризував “Юрка”: “Дуже сміливий, не любить сидіти в бункері, часто буває в селах [...]”¹⁶. Інший підпільник Теодор Шніцар (“Лис”) свідчив, що з “Юрком”, зазвичай, перебувають 4–6 повстанців, а сам він є “керівником охоронної боївки Шухевича”¹⁷ (інформація помилкова). Галина Дидик описувала М. Шевчука так: “Вік 32–33 роки, середнього росту, повної тілобудови*. Обличчя овальне, брюнет [...]”¹⁸.

На підставі архівних документів можемо зробити висновок, що “Юрка” поважав головнокомандувач УПА. Наприклад, згідно з вказівкою Р. Шухевича, керівник Львівського крайового проводу ОУН Зиновій Тершаковець (“Федір”) заборонив надрайонному провіднику ОУН Городоччини Олексі Ольховому (“Горлісу”) втручатися у справи “Юрка”¹⁹. За словами зв’язкової Дарки Гусяк, командир УПА дуже довіряв “Юркові” і був про нього високої думки²⁰. За свідченнями іншої зв’язкової Р. Шухевича Галини Дидик, головнокомандувач УПА від осені 1948 до початку березня 1950 р. перебуваав на території, яку контролював “Юрко”²¹. Як розповідала на допиті Г. Дидик, коли восени 1948 р. Р. Шухевичу повідомили про загибель

¹² ДАЛО. – Ф. П-3. – Оп. 2. – Спр. 121. – Арк. 152.

¹³ Спогади Бедрила Степана Степановича 1932 р. н. Записані Р. Сіромським у с. Баргатів 15.06.2003 // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

¹⁴ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-29522. – Арк. 48.

¹⁵ Там само. – Арк. 140.

¹⁶ Архів УСБУ ЛО. – Спр. 49263. – Т. 1. – Арк. 62.

¹⁷ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-11041. – Арк. 83.

* *Зважаючи на спогади тих, хто добре знав “Юрка”, був він радше кремезний, аніж повний.*

¹⁸ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-27601. – Т. 2. – Арк. 136.

¹⁹ Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ). – Ф. 6. – Спр. 71180. – Т. 2. – Арк. 60–74.

²⁰ Спогади Гусяк Дарії Юрївни 1924 р. н. Записані Р. Сіромським у м. Львові 18.03.2010 // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

²¹ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-29522. – Арк. 244.

“Федора”, то він “довго переживав і хвилювався чи не загинув бува “Юрко”, котрий у той час перебував разом із ним”²². Згідно з усними переказами, М. Шевчуку тоді справді пощастило: йому прострелили лише шапку²³.

“Юрко” підтримував тісні організаційні контакти не лише із Д. Гусяк і Г. Дидик, а й з референтом пропаганди Львівського краю Любою Гайовською (“Рута”, “Ольга Ілинська”), крайовим референтом СБ ОУН Львівщини Романом Лозинським (“Бомба”, “Гордієнко”), Ольгою Ільків (відомо, що про хрестини сина зв’язкової з о. Миколою Хмільовським домовлявся саме “Юрко”)²⁴, крайовим провідником ОУН Львівського краю Осипом Дяківим (“Цьвочок”, “Наум”). Цікаво, що фото загиблого О. Дяківа під час допиту показували Дарці Гусяк, вважаючи, що це “Юрко”.

З 1948 р. М. Шевчук займався пошуком конспіративних квартир для керівників штабу УПА. Після того, як навесні 1948 р. викрито квартири підпільників у домі священника Пантелеймона Місюренка в Грімному (на Городоччині), “Юрко” розглядав варіант із місцем осідку Р. Шухевича у с. Довжанка, неподалік Городка – в домі місцевого мешканця на ім’я Роман (прізвище не встановлено). Дім навіть оглядали Д. Гусяк і Г. Савицька (“Марта”), проте, вважаючи на близькість до траси і той факт, що в Романа було багато дітей, “Юрко” вирішив шукати надійніше помешкання²⁵.

Восени 1948 р. “Юрко” зустрічався із мешканкою с. Білогорща Брюховицького р-ну Ганною Конюшик, домовившись, що в її будинку житиме один з керівників ОУН (господиня спочатку навіть не знала, хто саме)*. “Юрко” забезпечував Шухевича і його зв’язкових продуктами харчування, інформував про різні події. З метою кращої конспірації М. Шевчук обрав новий псевдонім – “Богдан”, яким він підписував усі грипси для Р. Шухевича²⁶. У грипсах була інформація про заходи партійних радянських органів на території контрольованих “Юрком” районів, колективізацію, мітинги і збори, репресії стосовно націоналістичного підпілля і тих, хто йому співчуває, розташування військових частин²⁷.

Після викриття конспіративної квартири в Білогорщі, де й загинув Р. Шухевич, та арештів його зв’язкових, на Городоччині проведено масові арешти. Однак каральні органи ніяк не могли вийти на слід “Юрка”, котрий, за інформацією спецслужб, навесні 1950 р. діяв на стику Івано-Франківського, Пустомитівського, Брюховицького й Городоцького районів²⁸. 28 листопада 1950 р. у криївці неподалік с. Великополе Івано-Франківського району Львівської області загинув Осип Дяків. Серед вилучених із цієї криївки повстанських матеріалів була й великодня листівка 1949 р., адресована М. Шевчуком повстанцю на псевдо “Петро” (очевидно, з бойвки “Наума”): “З днем Воскресним Христа! Витривалости, бадьорости,

²² ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 75075. – Арк. 204–205.

²³ Спогади Бедрила Степана Степановича 1932 р. н. Записані Р. Сіромським у с. Бартатів 15.06.2003 // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

²⁴ Спогади Гусяк Дарії Юріївни 1924 р. н. Записані Р. Сіромським у м. Львові 18.03.2010 // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

²⁵ ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 71180. – Т. 2. – Арк. 74.

* *Про облаштування квартири у Білогорщі детальніше див. спогади М. Зайця (Іщук О. Доля та спогади охоронця Романа Шухевича – Михайла Зайця (“Зенка”) / О. Іщук, Ніколаєва Н. – Київ, 2007. – С. 24–30).*

²⁶ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-27601. – Т. 2. – Арк. 132–136.

²⁷ Там само. – Арк. 137–138.

²⁸ ДАЛО. – Ф. П-3. – Оп. 3. – Спр. 441. – Арк. 91.

[*нерозбірливе слово*] у революційних трудах і сил до дальшої боротьби. Щасливо діждати воскресіння України бажано”. “Юрко”²⁹.

Є кілька версій про долю районного керівника ОУН Городоччини М. Шевчука (“Юрка”) після 1950 р. За однією з них, провідник прибув на Східну Україну, звідки планував податись у Молдавію, аби потім перетнути державний кордон. Та фатальною помилкою стало те, що зійшов з поїзда не в тому населеному пункті (не в с. Попелюхи, а с. Писарівка Одеської обл.)³⁰. Згідно з другою версією, його бачили живого в Канаді³¹. Доступні нині документи не дають вичерпних відповідей. Як впливає з протоколу допиту крайового провідника ОУН Євгена Пришляка, восени 1949 р. у Вінницьку область виїхав колишній районний провідник Комарнянщини Петро Приймак (“Ромко”, “Ярко”) разом із Михайлом Ганзюком (“Юра”, “Терентій”), уродженцем с. Перекорінці Муровано-Куриловецького району Вінницької області. Затриманий 29 листопада 1951 р. П. Приймак повідомив, що провідник “Горліс” видав йому і “Терентію” по 4 тис. крб. та фіктивні документи, запропонувавши виїхати на Вінничину для проведення підпільної роботи (розповсюдження націоналістичної літератури, антирадянська агітація тощо). Вони мали організувати 2–3 квартири для інших підпільників³². Весною 1950 р. П. Приймак написав листа без зворотної адреси на ім’я Івана Гіля (Геля?) у с. Бірче Комарнівського р-ну Дрогобицької обл., повідомивши, що всі живі та здорові. За два місяці на адресу матері “Терентія” прийшов зворотній лист від “Горліса”, в якому той повідомив, аби вони чекали “свого товариша”. На початку грудня 1950 р. у с. Перекорінці за вказаним паролем прибув “Юрко” і “малий Богдан”³³.

Зауважимо, що на Вінничину “Юрко” потрапив з другої спроби, бо перша була невдалою. Увечері 21 вересня 1950 р. районний провідник Городоччини разом із Михайлом Оліярником (“Богданом”), 18-річний підпільник із с. Мшана Городоцького району, з’явилися на головному залізничному вокзалі Львова. Там на них звернув увагу переодягнений у цивільне старший сержант МГБ, котрий попросив чергового на вокзалі затримати підозрілих осіб і перевірити документи. М. Шевчук і М. Оліярник показали документи і начебто погодилися пройти в оперативний пункт охорони МГБ станції. Покинувши приміщення вокзалу, “Юрко” вихопив пістолет і вистрелив у конвоїра та молодшого сержанта, котрий чергував на Привокзальній площі і спробував затримати повстанців. Опісля “Юрко” подався у бік товарного парку, а “Богдан” побіг у напрямку вул. Городоцької³⁴.

Документи для другої поїздки “Юрка” готував колишній бойовик Р. Шухевича Михайло Заяць (“Зенко”), котрого вважали неперевершеним спеціалістом із підробки печаток, штампів, різних посвідчень. Прибувши на Вінничину, М. Шевчук

²⁹ Оригінал у справі Архіву УСБУ ЛО. – Спр. П-27601.

³⁰ Спогади Островської (Коржовської) Ксенії Никифорівни 1924 р. н. Записані Р. Сіромським у с. Бартатів 23.06.2003 // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

³¹ Спогади Шевчука Володимира Васильовича 1951 р. н. Записані Р. Сіромським у с. Бартатів 7.05.2011 // Приватний архів Р. Сіромського у Львові.

³² Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-27601. – Т. 2. – Арк. 121.

³³ Нескорені: національно-визвольний рух на Вінничині 40–50-х років ХХ ст. мовою документів та досліджень / В. Гурин, К. Завальнюк, О. Петренко, Т. Стецюк. – Вінниця, 2009. – С. 263–264.

³⁴ Літопис УПА. Нова серія. Документи і матеріали / [упоряд. В. Мороз]. – К.; Торонто, 2011. – Т. 17. Осип Дяків-“Горновий”. – С. 720.

очолив місцеву боївку, до якої належали Ганзюк (“Терентій”), а також “Богдан”, “Ярко”, “Володимир”³⁵. М. Шевчук налагодив контакти з оунівським підпіллям Вінницької та Кам’янець-Подільської областей, займаючись в основному пропагандистською роботою³⁶.

На початку листопада 1950 р. Петро Приймак (“Ярко”) і Ганзюк (“Терентій”) встановили зв’язок з мешканцем с. Перекорінці Муровано-Куриловецького району Вінницької області Данилом Швидким, котрий працював у колгоспі. Згодом у нього в стайні підпільники обладнали криївку висотою близько 2 м і 1,5 м у ширину і довжину. Приблизно о 12 год. ночі 4 березня 1951 р., коли “Ярко” і “Юрко” спали, “Терентій” надумав долити в лампу гасу. Під час заправки гас у трилітровій пляшці спалахнув і розлився по криївці. Солом’яні стіни бункера миттю охопив вогонь. Отримавши опіки, “Терентій” із “Богданом” зуміли вистрибнути з криївки й витягли “Ярка”, котрий прокинувся і обгорілий добрався до виходу. Натомість “Юрко” вибратися не зумів і згорів³⁷.

За версією органів МДБ, Данило Швидкий разом із дружиною Марією та її сестрою Ганною Кузь витягли обгоріле тіло “Юрка” і поховали у себе нагороді. Подружжя Швидких 26 березня 1952 р. було заарештоване, а 29 березня 1952 р. органи МДБ розкопали захоронення і справді виявили труп чоловічої статі³⁸. Але чи було це тіло “Юрка”? Важко сказати сьогодні. Вінницьке обласне управління СБУ на наш запит відповіло, що не мають будь-якої інформації про особу Михайла Шевчука.

Навесні 1951 р. П. Приймак (“Ромко”) писав “Горлісу”, що “Юрченко”, себто “Юрко” “захворів і помер”, а “Ромко” “важко хворий”. Мабуть, “Юрко” загинув, а “Ромко” був поранений³⁹. До червня 1951 р. “Богдан”, “Терентій” і “Ромко”/“Ярко” переховувались у криївці, обладнаній на подвір’ї Антоніни Ганзюк (очевидно, родичка “Терентія”). Антоніна разом із дочкою Ніною купляли у м. Муровані Курилівці медикаменти і лікували їх від опіків⁴⁰. Однак каральні радянські органи виявили і цих підпільників. Оліярника Михайла Савовича 1933 р. н. (“Богдан”), родом із с. Мшана Городоцького району, 8 жовтня 1952 р. Воєнний Трибунал Прикарпатського воєнного округу засудив до найвищої міри покарання – розстрілу (вирок виконано 16 листопада 1952 р.)⁴¹. Приймак Петро Семенович 1924 р. н. (“Ярко”), уродженець с. Бортники Ходорівського району Дрогобицької області, перебував на Вінничині з жовтня 1949 р. до 29 листопада 1951 р. Після арешту і суду отримав 25 років ВТТ⁴².

Отже, Михайло Шевчук (“Юрко”) займав чільне місце у структурі повстанського руху не лише на Городоччині, а й на Львівщині загалом. Досі у багатьох селах Городоччини згадують про “Юрка” як людину, котру поважали свої і побоювалися чужинці. Органи НКВС–МВС та НКДБ–МДБ влаштували справжнє полювання на М. Шевчука, однак йому вдавалося щоразу уникати неприємностей. Архівні

³⁵ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-27601. – Т. 2. – Арк. 128.

³⁶ Нескорені: національно-визвольний рух на Вінничині 40–50-х років ХХ ст... – С. 264.

³⁷ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-29522. – Арк. 243.

³⁸ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-27601. – Т. 2. – Арк. 131.

³⁹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67417. – Т. 1. – Арк. 157.

⁴⁰ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П-27601. – Т. 2. – Арк. 121.

⁴¹ Там само. – Арк. 125.

⁴² Там само. – Арк. 127.

документи про останні півроку життя провідника, хоч і дають певну інформацію, та все ж залишають чимало нез'ясованих питань.

Ruslan Siromskyi. The activities of the OUN Horodok district leader Mykhailo Shevczuk (“Yurko”) (on the basis of archival documents)

Based on the discovered archival documents the article highlights the main stages of life and activities of the OUN Horodok district leader Mykhailo Shevczuk (“Yurko”). It focuses on his cooperation with the prominent leaders of Ukrainian nationalist underground movement, characterizes a number of armed attacks and explores the move to Vinnytsia region.

Key words: the Organization of Ukrainian Nationalists, the Ukrainian Insurgent Army, armed clashes, Horodok district, Bartativ.

Руслан Сіромський. Деятельность районного проводника ОУН Городокской округи Михаила Шевчука (“Юрка”) сквозь призму архивных документов

В статье на основе архивных документов проанализированы основные события жизни и деятельности районного проводника ОУН Городокского округа Михаила Шевчука (“Юрка”). Акцентировано на его сотрудничестве с известными руководителями украинского националистического подполья, характеристике организованных им вооруженных и пропагандистских акций.

Ключевые слова: Организация украинских националистов, Украинская повстанческая армия, вооруженная борьба, Городокский округ, Бартатов.